

Ustavni sud Crne Gore, u Drugom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama u sastavu: sudija - Desanka Lopičić, predsjednica Vijeća i sudije Budimir Šćepanović i Faruk Resulbegović, članovi Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, člana 48 tačka 10 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, broj 11/15), na sjednici Vijeća od 25. oktobra 2024. godine, donio je

O D L U K U

ODBIJA SE ustavna žalba.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. Z. M., iz Podgorice, kojeg zastupa Balša Dragović, advokat, iz Podgorice, podnio je dozvoljenu i blagovremenu ustavnu žalbu protiv presude Višeg suda u Podgorici GŽ. br. 6801/17-12, od 18. septembra 2018. godine i presude Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 20/20, od 4. februara 2020. godine, zbog povrede prava iz čl. 17, 19 i 32 Ustava Crne Gore i člana 6 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. U ustavnoj žalbi je navedeno da su revizijski i drugostepeni sud u konkretnom slučaju pogrešno primijenili materijalno pravo, jer je izostala pravična i pravilna primjena relevantnih zakonskih odredaba na činjenično stanje, bez upuštanja u odlučujuće činjenice i okolnosti koje su detaljno navedene i obrazložene u reviziji podnosioca izjavljenoj na dio drugostepene presude, u kojem je u odnosu na podnosioca ustavne žalbe, usvojen tužbeni zahtjev. Podnosilac smatra da osporene presude nijesu pravilne, pravične i zakonite, te da su iste zahvaćene bitnim povredama odredaba parničnog postupka iz člana 367 st. 1 i 2 ZPP-a. Naime, u postupku koji je prethodio ustavnosudskom su u potpunosti zanemarene činjenice koje idu u prilog zaključku da je tužbeni zahtjev tužioca u odnosu na podnosioca kao tuženog drugog reda u cjelosti neosnovan, jer on sa predmetnim pmv "Golf III" kojim je prouzrokovana saobraćajna nezgoda nema apsolutno nikakve veze, te da on uopšte nije vlasnik tog vozila. Shodno tome, u osporenim presudama nijesu navedeni dovoljni i relevantni razlozi kojima su se sudovi vodili u donošenju odluka, a koji mogu dovesti do uvjerenja da su isti stvarno ispitali slučaj i odgovorili na sve bitne navode podnosioca, pa se ne može smatrati da osporene presude zadovoljavaju opšte zahtjeve koji proizilaze iz zajemčenog ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje. U konačnom je predloženo da se ukinu osporene presude i predmet vrati na ponovni postupak.

3. U postupku pokrenutim ustavnom žalbom, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava i čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i obavezama podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo, pri čemu se, po pravilu, ne upušta u pitanje jesu li sudovi pravilno i potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud relevantne su samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

4. Ustavni sud je u sprovedenom postupku, na osnovu uvida u osporene akte i presude nadležnih sudova, te cjelokupnu dokumentaciju priloženu uz ustavnu žalbu, utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

- Podnosilac ustavne žalbe je tuženi drugog reda u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, a predmet postupka je tužbeni zahtjev tužioca - podnosioca kojim je tražio da se tuženi obavežu da tužiocu solidarno regresiraju plaćeni iznos od 33.340,00 eura sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom, do konačne isplate.

- Presudom Osnovnog suda u Podgorici P. br. 7216/15-12, od 22. februara 2016. odbijen je tako postavljen tužbeni zahtjev, kao neosnovan.

- Odlučujući o žalbi tužioca, Viši sud u Podgorici je, presudom Gž. br. 6801/17-12, od 18. septembra 2018. godine, preinačio prvi stav izreke prvostepene presude, na način što je djelimično usvojio tužbeni zahtjev i obavezao tuženog drugog reda da isplati tužiocu na ime regresa iznos od 33.340,00 eura sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom od 15. aprila 2009. godine, do konačne isplate.

- Vrhovni sud Crne Gore je osporenom presudom Rev. br. 20/20, od 4. februara 2020. godine, odbio reviziju podnosioca, kao neosnovanu.

- U obrazloženju presude je, u bitnom, navedeno:

„(...) Iz činjenica utvrđenih u postupku proizilazi da je dana 07.08.2004. godine u P. došlo do saobraćajne nezgode u kojoj je učestvovalo i vozilo "G. III", sa registarskim oznaka ...-..., kojim je upravljao prvotuženi. Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Podgorici K.br.05/650 od 28.03.2006. godine prvotuženi je oglašen krivim za predmetnu saobraćajnu nezgodu i izrečena mu je uslovna osuda. Poravnanjem zaključenim pred Osnovnim sudom u Podgorici P.br.1409/07 od 02.04.2009. godine tužilac je obavezan da oštećenju D.V. naknadi nematerijalnu štetu koja joj je pruzrokovana u saobraćajnoj nezgodi u iznosu od 32.000,00 € i na ime troškova parničnog postupka iznos od 1.340,00 €, ukupno 33.340,00 €. Ovaj iznos tužilac je oštećenju isplatio 14.09.2009. godine. Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca kojim je tražio da se obavežu tuženi da mu regresiraju isplaćeni iznos (33.340,00 €). Odgovornost prvotuženog vidi u činjenici da je njegovom krivicom došlo do saobraćajne nezgode i do nastanka štete, a odgovornost drugotuženog zasniva na tvrdnji da je ovaj tuženi vlasnik vozila, koje u momentu saobraćajne nezgode nije bilo osigurano od autoodgovornosti. Prvostepenom presudom tužbeni zahtjev je odbijen sa obrazloženjem da tužilac nije dokazao da vozilo "G. III", kojim je upravljao prvotuženi, u momentu nastanka saobraćajne nezgode nije bilo osigurano od autoodgovornosti, a da je na njemu (tužiocu) bio teret dokazivanja te činjenice, shodno odredbama čl. 217 st.1 i 219 st.2 ZPP. Pravilno je stanovište drugostepenog suda da je ovakav pristup prvostepenog suda pogrešan. Naime, pravilno drugostepeni sud nalazi da od momenta kada je tužena strana osporila činjenicu da se radi o neosiguranom vozilu, na njoj je bio teret dokazivanja da je vozilo bilo osigurano. To tuženi nije dokazao, pa drugostepeni sud pravilno zaključuje da se radilo o neosiguranom vozilu. Prema odredbi čl. 104 st. 2 Zakona o osiguranju imovine i lica ("SL.list SRJ", br.30/96), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode i koji se, suprotno navodima revizije tužioca, ima primijeniti u konkretnom slučaju, regresni zahtjev, po isplati naknade štete, ostvaruje se od vlasnika motornog vozila koji nije zaključio ugovor o obaveznom osiguranju i to za isplaćeni iznos naknade štete, kamatu i troškove. Kako je, prema utvrđenju drugostepenog suda, drugotuženi vlasnik vozila "G. III", koje u momentu nastanka saobraćajne nezgode nije bilo osigurano, to je

drugostepeni sud, primjenom citirane zakonske odredbe (čl.104 st. 2 zakona) pravilno odlučio kada je tužbeni zahtjev usvojio u odnosu na ovog tuženog. Revizija drugotuženog se svodi na osporavanju pravilnosti utvrđenja da je on bio vlasnik vozila "G. III" u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode, međutim, navode revizije u tom pravcu ovaj sud nije ovlašten cijeniti, jer se sa tog razloga - pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, revizija ne može izjaviti, shodno čl. 400 st. 3 ZPP. Pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su odbili tužbeni zahtjev u odnosu na prvotuženog. Naime, tužilac je regresni zahtjev zasnovao na zakonskom određenju da se regresni zahtjev, po isplati naknade štete, ostvaruje od vlasnika motornog vozila koji nije zaključio ugovor o obaveznom osiguranju, odnosno i od korisnika prevoznog sredstva kojim je prouzrokovana šteta (čl. 46 st. 3 Zakona o osiguranju imovine i lica iz 2007. godine). Međutim, kao što je naprijed rečeno, u konkretnom slučaju se ima primijeniti Zakon o osiguranju imovine i lica iz 1996. godine, prema kojem se regresni zahtjev ostvaruje samo prema vlasniku neosiguranog vozila, dakle, ne i prema licu koje je upravljalo neosiguranim vozilom. Osim toga, i u situaciji da je imao mjesta primjeni čl. 46 st. 3 Zakona o osiguranju imovine i lica iz 2007. godine, tužilac nema pravo na regresni zahtjev prema tuženom, kao vozaču, jer nije dokazano da je isti korisnik vozila, a kao što je to ukazano rješenjem ovog suda Rev. br. 1171/17 od 07.11.2017. godine, pod korisnikom u smislu odredbe čl. 46 st. 3 navedenog zakona, smatra se samo registrovani korisnik (npr. kod lizinga)(...)“.

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

Ustav Crne Gore

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

IV MJERODAVNO PRAVO

Zakon o osiguranju imovine i lica ("Sl. list SRJ", broj 30/96)

Član 104 stav 2

Regresni zahtev, po isplati naknade štete, ostvaruje se od vlasnika motornog vozila, odnosno vazduhoplova koji nije zaključio ugovor o obaveznom osiguranju, i to za isplaćeni iznos naknade štete, kamatu i troškove.

V OSNOVANOST USTAVNE ŽALBE

5. Pozivajući se na odredbe člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije, podnosilac ustavne žalbe se žali na povredu prava na pravično suđenje, u suštini smatrajući da su postupajući sudovi pogrešno utvrdili činjenično stanje i pogrešno i arbitrarno primijenili materijalno pravo sa aspekta zakonskih odredbi koje su u konkretnom slučaju relevantne i na taj način povrijedili Ustavom i Konvencijom zaštićena prava.

6. Stoga će Ustavni sud predmetnu ustavnu žalbu razmatrati sa aspekta moguće povrede prava na pravično suđenje iz člana 32 Ustava i analogno tome, člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

VI PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Opšta načela

7. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, slijedeći stavove Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, ustanovio niz načela (ili uslova) koji moraju biti ispunjena da bi se određeni sudski postupak, posmatran u cjelini, mogao cijeniti pravičnim. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je jedan od elemenata prava na pravično suđenje i pravo na obrazloženu sudsku odluku, koja podrazumijeva obavezu sudova da svoju odluku obrazlože tako da navedu jasne i razumljive razloge kojima su se rukovali prilikom njenog donošenja.

8. Međutim, ova obaveza ne znači da su sudovi dužni da daju detaljne odgovore na sva postavljena pitanja i argumente stranaka. Mjere u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke i okolnosti svakog pojedinačnog slučaja (vidjeti presude *Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, od 11. januara 2007. godine, br. 184/02 i *Ruiz Torija protiv Španije*, od 9. decembra 1994. godine, br. 18390/91).

9. Prema praksi ESLJP, razlozi navedeni u obrazloženju odluke smatraće se argumentovanim i jasnim ukoliko iz njih nedvosmisleno proizilazi da sudovi nijesu propustili da razmotre suštinski važne činjenice za rješenje spora, odnosno da uzmu u obzir pravno relevantne okolnosti koje su od značaja za presuđenje, da nijesu proizvoljno odbili izvođenje dokaza koji bi mogli dovesti do drugačije odluke, odnosno zanemarili određene dokaze, bez navođenja jasnih razloga o njihovoj relevantnosti za konkretan slučaj.

10. U tom smislu, obrazloženje sudske odluke je izuzetno važno, jer nedostatak relevantnih i odlučujućih razloga za iznijete zaključke ukazuje na povredu pomenutog prava. Shodno tome, po nalaženju Ustavnog suda, proizilazi, da tumačenje činjenica i okolnosti od strane redovnih sudova, na kojima je zasnovan zaključak koji je od suštinske važnosti po prava i obaveze podnosioca, ne smije da bude takvo da dovodi u sumnju da je sud razmotrio sve specifične i bitne okolnosti konkretnog slučaja koji je bio dužan da ispita.

11. Stoga su ovlašćenja Ustavnog suda u postupku po ustavnoj žalbi ograničena na to da ispita da li su u određenom sudskom postupku poštovana ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom i EKLJP i standardi koje je Sud izgradio u svojoj dosadašnjoj praksi.

Primjena opštih načela na konkretan slučaj

12. Podnosilac tvrdi da se osporene presude zasnivaju na pogrešnoj i arbitrarnoj primjeni materijalnih propisa, što je dovelo do nedovoljno obrazloženih osporenih presuda,

ističući da su sudovi zanemarili činjenicu da tuženi drugog reda - podnosilac nije vlasnik motornog vozila kojim je prouzrokovana saobraćajna nezgoda.

13. Ustavni sud prije svega ističe da pitanje tumačenja prava prvenstveno spada u domen nadležnosti redovnih sudova. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je, prema praksi Evropskog suda, prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćih zakona. Sud ne treba postupati kao sud „četvrte instance“, te stoga neće prema članu 6 stav 1 Konvencije doводити u pitanje ocjenu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim (vidi Evropski sud, *Aščerić protiv Bosne i Hercegovine*, odluka od 17. decembra 2019. godine, st. 23, sa ostalim referencama). Takvu praksu dosljedno prati i Ustavni sud u svojim brojnim odlukama.

14. Zadatak Ustavnog suda u tom kontekstu jeste da ispita da li obrazloženja redovnih sudova ispunjavaju standarde iz člana 6 stav 1 Evropske konvencije, odnosno da li obrazloženja jasno upućuju na to da sudovi nijesu izvršili procjenu predmeta na proizvoljan način, te da li su sudovi propustili da razmotre sve relevantne faktore bitne za odlučivanje.

15. U vezi s prigovorom podnosioca da su sudovi arbitrarno primijenili materijalno pravo i pogrešno utvrdili činjenično stanje, Ustavni sud primjećuje da je u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, Viši sud u Podgorici zaključio, da je tuženi drugog reda - podnosilac vlasnik motornog vozila marke “Golf III”, reg. oznaka PA 342-60, kojim je prvotuženi M. M. izazvao saobraćajnu nezgodu koja se dogodila dana 7. avgusta 2004. godine, kako je to i navedeno u Zapisniku o uviđaju saobraćajne nezgode. Kako je zapisnik o uviđaju javna isprava, a drugotuženi nije predložio ni jedan dokaz kojim bi mogao potvrditi da on nije vlasnik, sem samog saslušanja, to je neminovan zaključak da on jeste vlasnik tog vozila.

16. Prema tome, iz naprijed provedenih dokaza i utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da stoji obaveza drugotuženog da na ime regresnog duga isplati iznos bliže preciziran izrekom drugostepene presude. Ovo posebno što se prema odredbi člana 104 stav 2 Zakona o osiguranju imovine i lica (“Sl. list SRJ”, broj 30/96), koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka saobraćajne nezgode i koji se ima primijeniti u konkretnom slučaju, regresni zahtjev po isplati naknade štete ostvaruje od vlasnika motornog vozila koji nije zaključio ugovor o obaveznom osiguranju, i to za isplaćeni iznos naknade štete, kamatu i troškove. Dakle, kako je vlasnik vozila kojim je pričinjena šteta drugotuženi, a kojim vozilom je upravljao prvotuženi, zbog čega je isti i pravosnažno osuđen, pa kod činjenice da predmetno vozilo nije bilo osigurano, to na vlasniku odnosno tuženom drugog reda leži obaveza isplate regresa, zbog čega je prvostepenu presudu u odnosu na njega valjalo preinačiti i usvojiti predmetni tužbeni zahtjev, koji stav drugostepenog suda je potvrdio i Vrhovni sud Crne Gore odlučujući o reviziji podnosioca.

17. Polazeći od navoda podnosioca ustavne žalbe iznijetih u sudskom postupku koji je prethodio ustavnosudskom, načina na koji su sudovi utvrđivali činjenice u konkretnom slučaju, te razloga koje su postupajući sudovi dali u osporenim odlukama, Ustavni sud ocjenjuje da ništa iz okolnosti konkretnog slučaja ne upućuje na to da bi primjena mjerodavnog prava pred

žalbenim sudom na bilo koji način bila proizvoljna ili očigledno nerazumna. Upravo suprotno, očigledno je da su sudovi u obrazloženjima svojih odluka naveli dovoljne i relevantne razloge za svoja utvrđenja.

18. Slijedom navedenog, okolnosti konkretnog slučaja ne upućuju da je procjena postupajućih sudova na bilo koji način bila proizvoljna ili očigledno nerazumna, na način da bi mogla dovesti do povrede ustavnog prava na pravično suđenje zajamčenog odredbama člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije. Jednako tako, niti preostali prigovori istaknuti u ustavnoj žalbi ne upućuju na takav zaključak. Kada su u pitanju prigovori pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja ili pogrešne primjene materijalnog prava, odnosno iznošenje sopstvenih interpretacija podnosioca ustavne žalbe o tome na koji način je u konkretnom slučaju trebalo utvrditi određene činjenice ili materijalno pravo valjano primijeniti, Ustavni sud utvrđuje da se radi o neosnovanim prigovorima "četvrtog stepena" koji, u skladu sa uspostavljenom praksom Ustavnog suda ne otvaraju pitanje povrede Ustavom zajamčenih prava i sloboda, osim ako bi iz okolnosti slučaja proizlazilo da su osporene odluke proizvoljne ili očigledno nerazumne.

19. U odnosu na navode žalbe da Vrhovni sud Crne Gore nije odgovorio na sve navode iz zahtjeva, Ustavni sud ukazuje da obaveza suda da obrazloži odluku ne znači da se u odluci moraju dati detaljni odgovori na sve iznijete argumente (vidi, *Van der Hurk protiv Holandije*, broj 16034/90, od 19. aprila 1994. godine), a što se posebno odnosi na obrazloženja odluka u kojima su prihvaćeni argumenti iznijeti u odlukama nižih sudova. Međutim, Ustavni sud ukazuje da je za ocjenu da li su u tim slučajevima ispunjeni standardi prava na pravično suđenje, neophodno sagledati da li je sud ispitao odlučna pitanja koja su pred njega iznijeta ili se zadovoljio pukim potvrđivanjem odluke nižeg suda (vidi, *Helle protiv Finske*, broj 157/1996/776/977, od 19. decembra 1997. godine).

20. U tom pravcu Ustavni sud ocjenjuje da je Vrhovni sud Crne Gore dovoljno jasno obrazložio svoju odluku, primjenjujući relevantne odredbe Zakona o osiguranju imovine i lica koji je važio u spornom periodu, na činjenično stanje koje je utvrđeno u sudskom postupku, pa ne postoji ništa što bi ukazivalo na proizvoljnost u utvrđivanju činjenica, niti na arbitrarnu i nepravičnu primjenu materijalnopравnih ili procesnih propisa na štetu podnosioca ustavne žalbe.

21. Ocjena je Ustavnog suda da su postupajući sudovi svoje odluke adekvatno obrazložili, dajući pri tom za svoja stanovišta jasne i pravno utemeljene razloge. Postupajući sudovi su u osporenim presudama detaljno i jasno odgovorili na pitanja koja su odlučna za razrješenje konkretne pravne stvari, pa su iznijete stavove i ocjene obrazložili na način koji otklanja svaku sumnju u arbitrarnost postupanja i odlučivanja. Iz tih razloga, Ustavni sud ocjenjuje da je postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku, sagledavajući ga kao jedinstvenu cjelinu, vođen na način kojim je podnosiocu ustavne žalbe obezbijeđeno pravo iz člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije, a pravni stavovi navedeni u osporenim presudama, zasnivaju se na ustavnopravno prihvatljivom tumačenju materijalnog i procesnog prava, u skladu sa zahtjevima Ustavom garantovanog prava. Nezadovoljstvo podnosioca

ishodom postupka, samo po sebi, ne čini postupak nepravičnim, u smislu navedenih ustavnih garancija.

22. Stoga, sagledavajući postupak koji je prethodio ustavnosudskom postupku, u cjelini, Ustavni sud smatra da osporenim presudama podnosiocu nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje, zajemčeno odredbama člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije.

Stoga, na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 400/20
25. oktobar 2024. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Desanka Lopičić,s.r.